

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 maja 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Joanna Kurpierz
Sędziowie :	SA Joanna Skwara-Kałwa SO del. Tomasz Ślęzak (spr.)
Protokolant :	Justyna Wnuk

po rozpoznaniu w dniu 17 maja 2013 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa R. D.

przeciwko Skarbowi Państwa-Dyrektorowi Aresztu Śledczego w (...), Dyrektorowi Zakładu Karnego w (...), Dyrektorowi Aresztu Śledczego w (...), Dyrektorowi Aresztu Śledczego w (...), Dyrektorowi Aresztu Śledczego w (...), Dyrektorowi Zakładu Karnego w (...), Dyrektorowi Zakładu Karnego w (...), Dyrektorowi Zakładu Karnego w (...), Dyrektorowi Zakładu Karnego w (...) i Dyrektorowi Zakładu Karnego w (...)

o zapłatę i ustalenie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 22 października 2012 r., sygn. akt II C 574/10

- 1) oddala apelację;
- 2) zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa-Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;
- 3) przyznaje od Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego w Katowicach na rzecz radcy prawnego J. S. wynagrodzenie w kwocie 147,60 (sto czterdzieści siedem i 60/100) złotych, w tym podatek od towarów i usług w wysokości 27,60 (dwadzieścia siedem i 60/100) złotych, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

UZASADNIENIE

Powód R. D. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego Skarbu Państwa reprezentowanego przez Dyrektora Aresztu Śledczego w (...), Dyrektora Zakładu Karnego w (...), Dyrektora Aresztu Śledczego w (...), Dyrektora Aresztu Śledczego w (...), Dyrektora Aresztu Śledczego w (...), Dyrektora Zakładu Karnego w (...), Dyrektora Zakładu Karnego w (...), Dyrektora Zakładu Karnego w (...), Dyrektora Zakładu Karnego w (...), Dyrektora Zakładu Karnego w (...), Dyrektora Zakładu Karnego w (...), Dyrektora Zakładu Karnego w (...) kwoty 80.000 zł tytułem odszkodowania za wywołanie rozstroju zdrowia, zadośćuczynienia za doznaną krzywdę oraz zasądzenie renty za częściową utratę zdolności do pracy w kwocie po 1500 zł miesięcznie, domagał się także ustalenia odpowiedzialności pozwanego za szkodę związaną z pogorszeniem stanu zdrowia powoda w przyszłości z związku z utratą sprawności lewej ręki.

W uzasadnieniu powód wskazał, iż od 13.12.2000 r przebywa w jednostkach penitencjarnych. Podczas pobytu w Zakładzie Karnym w (...) w 2003 r doszło do wypadku, powód spadł z łóżka i zerwał mięsień w lewym ramieniu. Odmówiono mu pomocy medycznej podając jedynie leki przeciwbólowe i w efekcie nie odzyskał sprawności w lewej ręce. Nadto powód dochodził zadośćuczynienia za doznaną krzywdę z tytułu naruszenia dóbr osobistych, prawa do godności i intymności, wobec odbywania kary w warunkach przeludnienia.

W odpowiedzi na pozew ozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa kosztów postępowania. W uzasadnieniu pozwany zakwestionował twierdzenia i zarzuty powoda, a także wysokość dochodzonego roszczenia. Podniósł zarzut przedawnienia co do roszczeń sprzed 23. 09. 2007 r.

Wyrokiem z dnia 22. 10. 2012 r. Sąd Okręgowy w Katowicach oddalił powództwo, nie obciążył powoda kosztami procesu i orzekł o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że powód przebywał w Areszcie Śledczym w (...) w okresie od 13.12.2000 r do 10.12.2002 r, w Areszcie Śledczym w (...) w okresie od 10.12.2002 r do 8.01.2003 r, w Zakładzie Karnym w (...) od 08.01.2003 r do 5.11.2003 r, w Areszcie Śledczym w (...) w okresie od 05.11.2003 do 11.02.2004 r, w Areszcie Śledczym w (...) w okresie od 11.02.2004 r do 10.03.2004 r, w Areszcie Śledczym w (...) w okresie od 10.03.2004 r do 24.03.2004 r, w Areszcie Śledczym w (...) w okresie od 24.03.2004 r do 16.06.2004 r, w Areszcie Śledczym w (...) w okresie od 16.06.2004 r do 30.06.2004 r, w Areszcie Śledczym w (...) w okresie od 30.06.2004 r do 19.01.2005 r, w Areszcie Śledczym w (...) w okresie od 19.01.2005 r do 11.05.2005 r, w Areszcie Śledczym w (...) w okresie od 11.05.2005 r do 29.06.2005 r, w Areszcie Śledczym w (...) w okresie od 29.06.2005 r. do 11.08.2005 r., w Zakładzie Karnym w (...) w okresie od 1.08.2005 r do 19.10.2005 r, w Zakładzie Karnym w (...) w okresie od 19.10.2005 r do 18.12.2007 r, w Zakładzie Karnym w (...) w okresie od 18.12.2007 r do 04.03.2010 r, w Areszcie Śledczym (...) w okresie od 04.03.2010 r do 16.03.2010 r, w Zakładzie Karnym w (...) w okresie od 17.03.2010 r do 29.07.2010 r, w Zakładzie Karnym w (...) w okresie od 29.07.2010 r do 06.08.2010 r i od 6.08.2010 r w Zakładzie Karnym w (...) (gdzie przebywał w dacie wniesienia powództwa to jest 24. 09.10 r.).

W Zakładzie Karnym w (...) występowało okresowe, tymczasowe przeludnienie, ale norma powierzchni nie była ograniczona w znaczny sposób. Zakład Karny organizował zajęcia kulturalno – oświatowe, edukacyjne, sportowe. Istniała możliwość spędzenia czasu poza celą w Sali rekreacyjnej, pracowni plastycznej świetlicach i kaplicy. Duża liczba osadzonych jest zatrudniona zarówno na terenie zakładu karnego jak i poza nim co powoduje, że liczba osób przebywających w celach mieszkalnych w ciągu dnia jest niższa od stanu ewidencyjnego. Każda z cel była wyposażona w sprzęt kwaterunkowy. Kącik sanitarny (w.c. i umywalka) był wydzielony od reszty celi konstrukcją z metalu i blachy o wys. ok. 2.2.m, skazani otrzymywali środki czystości zgodnie z obowiązującymi przepisami. W celach była wentylacja grawitacyjna, dostęp do łaźni był zagwarantowany co najmniej raz w tygodniu.

W okresie pobytu w Zakładzie Karnym w (...) zdarzały się sytuacje, że powód przebywał czasowo w warunkach przeludnienia. Powód był zakwaterowany w pawilonie B w sali nr (...) o pow. 21.93m⁽²⁾ i nr (...) o pow. 21,58m⁽²⁾ przeznaczonych dla 7 więźniów, gdzie mogło w sytuacjach szczególnych być zakwaterowanych 10 więźniów, po

przekroczeniu dyscyplinarnym powód trafił do pawilonu (...) do celi nr (...) i (...) , gdzie przeludnienie nie miało miejsca. Zakład Karny w (...) jest jednostką typu półotwartego tj. cele mieszkalne są otwarte całą dobę. Skazani mają możliwość swobodnego przemieszczania się i korzystania z pól spacerowych, boisk do koszykówki, piłki nożnej i siatkowej o łącznej pow. 1.61 ha oraz korzystania z ogólnodostępnych pomieszczeń sali do zajęć sportowych, czytelnia, pomieszczeń grup wyznaniowych i ruchu AA, biblioteki, sal szkoleniowych i świetlic wyposażonych w sprzęt RTV. Mogą korzystać z zajęć kulturalno- oświatowych. Niemal 40% osadzonych jest stale zatrudnionych poza terenem zakładu, znaczna część więźniów korzysta każdego dnia z przepustek. Sanitariaty umieszczone są poza celami mieszkalnymi i jest w nich zapewniona pełna dyskrecja. Każda cela wyposażona jest w grzejnik CO . Sprzęt kwaterunkowy znajdujący się w celach jest zgodny z przepisami. Środki czystości wydawane są 2 razy w miesiącu. Ich ilość nie jest limitowana i jest wystarczająca do utrzymania czystości w pomieszczeniach.

Zakład Karny w (...) jest zakładem typu zamkniętego. Powód przebywał w celach nr (...),(...),(...),(...) w których przeludnienie nie występowało. W celach znajdują się zabudowane kąpiki sanitarne z wentylacją, cele wyposażone są w sprzęt kwaterunkowy. W każdej celi znajduje się umywalka z ciepłą wodą, temperatura w celach oraz natężenie światła jest zgodne z obowiązującymi przepisami. Więźniowie raz w tygodniu korzystają z kąpeli. Osadzeni mają zapewniony dostęp do więziennej służby zdrowia. Powód nie wnosił żadnych skarg co do warunków panujących w tej jednostce penitencjarnej.

W czasie pobytu w Zakładzie Karnym w (...) zapewniono powodowi warunki zgodne z przepisami prawa. Powód miał zapewnione miejsce do spania i spożywania posiłków, otrzymywał środki czystości w ilości zgodnej z przepisami. W warunkach przeludnienia powód przebywał przez okres 6 dni tj. od 9 do 15.09.2010 r. gdy zamiast 2 osób osadzonych w celi przebywało 3 skazanych . Osadzeni w ZK w (...) korzystają z kąpeli, której czas jest regulowany przez automat z elektrozaworem, mogą odbywać codziennie 60 minutowe spacery. W jednostce realizowane są programy edukacyjne, działa radiowęzeł. Jest możliwość korzystania z telewizji, biblioteki, organizowane są warsztaty psychologiczne, artystyczne, turnieje sportowe, koncerty. Powód był w trakcie pobytu w ZK w (...) na jednej wizycie lekarskiej, skarżąc się na bóle żołądka, nie wyraził jednak chęci zastosowania wskazanych zaleceń dietetycznych. Powód nigdy nie zgłaszał uwag dotyczących warunków sanitarno bytowych.

Powód 4.01.2002 r. zgłosił się do lekarza z powodu dolegliwości bólowych lewego stawu barkowego. Rozpoznano wtedy ropień lewego ramienia, nie stwierdzono urazu lewego stawu barkowego. Ponownie powód zgłosił się do ambulatorium z powodu dolegliwości bólowych lewego stawu barkowego 1.09.2003 r., w dokumentacji brak jest wzmianki na temat urazu stawu. 4.09.2003 r powód po raz kolejny zgłosił się do lekarza, podając "osłabienie siły lewego barku" i tym razem nie wspomniał o żadnym urazie. W historii choroby opisano „osłabienie odwodzenia lewego ramienia”, zlecono środki przeciwbólowe. Podczas ponownej wizyty powoda u lekarza 18.09.2003 r stwierdzono poprawę ruchomości w stawie barkowym, nie stwierdzono urazu. Rozpoznano dyskopatię szyjną, 25.07.2003 r odbyła się konsultacja neurologiczna. Badanie RTG potwierdziło dyskopatię szyjną zlecono badanie MR kręgosłupa. Podczas kolejnego badania 20.04.2004 r stwierdzono zanik mięśni lewego barku oraz ograniczenie odwodzenia stawu barkowego. Zlecono RTG i konsultację neurologiczną. W październiku 2004r pojawiły się dolegliwości bólowe stwierdzono, że pacjent nie wymaga leczenia chirurgicznego. Od tego czasu brak jest wzmianki na temat dolegliwości bólowych. Obecnie nie stwierdza się żadnych zaburzeń funkcji lewej kończyny górnej, brak zaników mięśniowych, brak cech niestabilności. Na każdym etapie leczenia powód był leczony adekwatnie do zgłaszanych objawów. Personelowi więziennej służby lekarskiej nie można zarzucić nieprawidłowości w leczeniu powoda. Przy wielopoziomowej dyskopatii kręgosłupa szyjnego, jaka występuje u powoda, w każdej chwili możliwy jest nawrót dolegliwości.

W oparciu o te ustalenia Sąd Okręgowy uznał, poddając w pierwszej kolejności analizie zarzut przedawnienia zgłoszony przez pozwanego i przepisy mające w jego ramach zastosowanie, że zarzut ten jest zasadny, a trzyletni okres przedawnienia minął 23.09.2007 r z tym , że w odniesieniu do roszczeń powoda powstałych w okresie od 13.12.2000 r do dnia 9.08.2007 r zastosowanie ma art. 442 § 1 k.c., a do roszczeń powstałych w okresie od 10.08.2007 r do 23.09.2007 r art. 442¹ k.c. W zakresie roszczeń nieprzedawnionych (pobytu powoda w czterech ostatnich jednostkach

penitencjarnych) Sąd ten powołując i analizując przepisy art. 23, 24 i 448 k.c., dokonał oceny warunków pobytu powoda w tych jednostkach i uznał, że powód nie wykazał aby doszło do naruszenia jego dóbr osobistych, których ochrony się domagał. Dolegliwości jakie dotyczyły powoda były związane i mieściły się w ramach wykonywania kary pozbawienia wolności i brak jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, że dolegliwości te przybierały formę poniżania, dokuczania czy znęcania. W odniesieniu do żądań powoda związanych, w jego ocenie z nieprawidłowym leczeniem, Sąd pierwszej instancji, wskazując na opinie biegłych uznał, że powód nie doznał w związku z leczeniem żadnego uszczerbku na zdrowiu, a jego schorzenie nie pozostaje w żadnym związku przyczynowym ze sposobem odbywania kary czy też procesem leczenia, co skutkowało oddaleniem powództwa także w zakresie żądania odszkodowania i ustalenia odpowiedzialności pozwanego na przyszłość.

Jako podstawy rozstrzygnięcia o kosztach wskazane zostały art. 102 k.p.c. i przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr. 163 poz. 1349 ze zm.).

W apelacji od tego wyroku powód zaskarżając go w części oddalającej powództwo, zarzucił: sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, naruszenie prawa procesowego – art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnej oceny całości zebranego w sprawie materiału dowodowego, co miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy i art. 328 § 2 k.p.c. poprzez brak wskazania przyczyn odmowy wiarygodności powoda i świadków M. S. i R. S. powołanym przez powoda. W oparciu o te zarzuty powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa lub o uchylenie tego wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania, ze stosownym w obu wypadkach rozstrzygnięciem o kosztach.

Pozwany w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie i zasądzenie na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa prawnego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, że jej zarzuty dotyczą naruszenia prawa procesowego i sprowadzają się w istocie do zakwestionowaniu oparcia ustaleń Sądu pierwszej instancji na dokumentacji dostarczonej przez pozwanego i jednocześnie bezpodstawnej odmowie dania wiary twierdzeniom powoda i powołanych przez niego świadków wymienionych w apelacji, a także brak wskazania przyczyn uznania tych dowodów za wiarygodne, co nie zostało już bliżej uzasadnione.

Odnosząc się do tych zarzutów stwierdzić należy przede wszystkim, że to na powodzie ciążył obowiązek udowodnienia swoich twierdzeń, i to w zakresie zarówno żądania zadośćuczynienia, jak i odszkodowania, i temu obowiązkowi nie sprostał (art. 6 k.c.). Trudno zatem czynić Sądowi pierwszej instancji skutecznie zarzut, że istotne ustalenia dotyczące okresów pobytów powoda w poszczególnych jednostkach penitencjarnych, numerów cel i ich powierzchni, warunków panujących w tych jednostkach (w których powód przebywał w okresie nieprzedawnienia jego roszczeń), spełnienia wymaganych standardów, Sąd ten poczynił w oparciu o dokumentację przedstawioną przez pozwanego. Pozwoliła ona w szczególności na weryfikację twierdzeń powoda i przesłuchanych na jego wniosek świadków. Wbrew zarzutom apelacji Sąd Okręgowy swojej ocenie materiału dowodowego dał wyraz w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Na stronie 5 i 6 tego uzasadnienia (karty 450 i 451 akt) znajduje się ocena materiału dowodowego, zarówno twierdzeń powoda, jak i przesłuchanych na jego wniosek świadków. Sąd pierwszej instancji dokonał zestawienia twierdzeń powoda i tych świadków z dokumentami, w tym opiniami biegłych i wyjaśnił z jakich przyczyn nie dał im wiary. Przykładem może być twierdzenie powoda o przeludnieniu w Zakładzie Karnym w (...), czy Zakładzie Karnym w (...) w sytuacji, gdy z dokumentacji wynika wyraźnie, że w (...) w ogóle nie było przeludnienia, a w (...) zaledwie przez 6 dni w trakcie pobytu tam powoda. Jeszcze dobitniej wypada zestawienie twierdzeń powoda o przyczynach jego dolegliwości w lewym ramieniu z opiniami biegłych powołanych w sprawie, którzy jednoznacznie stwierdzili, że leczenie powoda w jednostkach penitencjarnych w których przebywał było prawidłowe, a przyczyna dolegliwości powoda wynika z jego schorzenia kręgosłupa. Gdy chodzi o świadków wymienionych w apelacji, Sąd pierwszej instancji także ocenił

ich zeznania, podał przyczyny dla których odmówił im wiarygodności i wbrew zarzutom apelacji nie sprowadzają się one jedynie do argumentu, że świadkowie ci przebywali razem z powodem w Zakładzie Karnym w (...). To oczywiście także należy brać pod uwagę przy tej ocenie, ale w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku znajdują się konkretne fakty które przeczą tym, podawanym przez świadków. Tu przykładem może być zeznanie świadka M. S., który twierdził, że osadzeni nie otrzymywali środków czystości, w sytuacji gdy w aktach sprawy znajduje się dokument potwierdzający odebranie takich środków podpisany przez powoda. Również drugi z przesłuchanych świadków złożył zeznania, dotyczące czasu przebywania z powodem w przeludnionych celach, sprzeczne z dokumentacją zakładu karnego.

Dlatego zarzuty apelacji nie zasługują na uwzględnienie, wbrew argumentacji powoda w ich ramach zawartej, Sąd Okręgowy dokonał wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, w granicach swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.), czemu dał wyraz w uzasadnieniu wydanego wyroku (art. 328 § 2 k.p.c.).

Na marginesie już tylko, pomimo że apelacja nie podnosi zarzutów naruszenia prawa materialnego, należy stwierdzić, że uwzględnienie zarzutu przedawnienia podniesionego przez pozwanego było prawidłowe. Prawidłowo także zastosowane zostały przepisy art. 23, 24 i 448 kodeksu cywilnego. Za trafne należy również uznać rozstrzygnięcie odnoszące się do roszczenia odszkodowawczego powoda. Stan faktyczny także w tym zakresie nie budzi wątpliwości, i ustalenia Sądu pierwszej instancji, podobnie jak w odniesieniu do pozostałych roszczeń powoda, Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne. Chodzi tu przede wszystkim o ustalenia dotyczące dolegliwości powoda w lewym ramieniu. Jednoznaczne opinie biegłych wykluczają tu odpowiedzialność odszkodowawczą pozwanego i choć Sąd Okręgowy tej podstawy prawnej nie wskazał, należy uznać, że brak podstaw do zastosowania art. 417 kodeksu cywilnego, powód bowiem nie wykazał, że szkoda którą poniósł pozostaje w adekwatnym związku przyczynowym z jego pobytem w jednostkach penitencjarnych pozwanego (art. 361 i 363 k.c.). A dodatkowo już stwierdzone zostało, że nie można pozwanemu przypisać w tym zakresie bezprawności działania.

Z tych względów Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację o kosztach postępowania apelacyjnego orzekając, w odniesieniu do kosztów należnych Skarbowi Państwa - Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa, w oparciu o art. 98 § 1 i art. 99 k.p.c. w związku z § 11 ust. 1 pkt 25 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, a w odniesieniu do kosztów postępowania apelacyjnego pełnomocnika powoda ustanowionego z urzędu, w oparciu o § 10 ust. 1 pkt 25 i § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.